

Svéd tudós Budapest közéletéről

Dr. Markus statisztikai főtitkár
Magyarországon

Előkelő svéd tudós járt Budapesten, hogy a magyar főváros közéleti viszonyait tanulmányozza. Négy napig tartózkodott nálunk és sok adattal a zsebében tért vissza Stockholmba. Dr. Markusnak hívják a tudóst, akinek a figyelmét különösen Aage Madelung írásai hívták föl Magyarországra. A négy nap alatt, míg Budapesten tartózkodott, sokat dolgozott s folyton járt-kelt s majdnem minden utját kísérő nélkül tette meg.

Van Stockholmban egy szociális, tudományos intézmény, amelynek Svéd Statisztikai Hivatal a neve. Ennek az állami felügyelet alatt működő hivataloknak dr. Henning Elmquist az elnöke, aki régi ismerőse és jóbarátja dr. Fabró Henriknek. Néhány hónappal ezelőtt elhatározta a hivatal vezetősége, hogy összegyűjti a hadviselő államok és a semleges országok közéleti viszonyainak adatait. A gyűjtéssel több ismert tudóst bíztak meg, akik nemcsak Európában, hanem másutt is azonnal dolgozni kezdtek. Volt, aki Amerikába, más pedig Ázsiába utazott. Utazásuk eredményéről részletenként küldötték be érdekes jelentéseiket.

A kiválasztott tudósok egyike volt dr. Markus a statisztikai hivatal főtitkárja. Reá várt a feladat, hogy Németország, Magyarország és Ausztria metropolisait sorra járja be. Juliusban indul el utjára s volt többi között Berlinben, Frankfurtban, Münchenben, Breslauban, Drezdában és Bécsben. Innen jött Budapestre.

Pénteken érkezett meg és a Hungária-szállóban bérelt lakást. Első útja a svéd konzulhoz vezetett, akinek a támogatásával megkezdte budapesti munkáját. Az első napot ugyyszólván látogatásokkal töltötte s ami kis ideje maradt még, azt arra használta föl, hogy megtekintette a főváros nevezetesebb látványosságait. A második napon a vásárcsarnokokban és a piacokon nézett szét. Jegyzeteket csinált és rendeletekről szóló hirdetőanyagokat gyűjtött. Pontosán följegyzett magának mindent, amit látott és hallott s főképp a placi árakat írta föl a noteszébe. Egy este elment a színházba is. Sokat érintkezett Budapesten a feminista-mozgalom magyar vezetőivel, mert dr. Markus maga is feminista.

A négy nap elteltével hétfőn este utazott el dr. Markus Budapestről, tanulmányútjának utolsó állomásáról. Egyelőre Berlinbe ment egy-két napra s innen tovább Stockholm felé.

Körülbelül befejezték már működésüket a svéd statisztikai hivatal többi kiküldöttjei is s így majdnem egyszerre kerülnek majd nyilvánosságra Európa háborús közéleti viszonyainak rendkívül érdekes adatai.

Szombaton délelőtt a vásárcsarnokokat és a piacokat járta be dr. Markus. A vásárcsarnokban zsírt próbált venni, de méregdrágán kínálták, úgy hogy a svéd tudós bosszusan jegyezte föl a naplójába a zsir budapesti megfizethetetlen árát. Ugyan így járt a többi árukkal is a vásárcsarnokban. Mindennek az ára, amit venni akart, meghaladta a legfantasztikusabb összegek magasságát is. Különösen szívesen fogják feltüntetni ezek a számok Budapestet a külföld előtt, ha nyilvánosságra kerülnek.

A vásárcsarnokban való kalandozása után kocsiba ült és a Lehel-téri piacra hajtatott. Egy ideig szótlanul járt-kelt a kofák között, majd alkudozni próbált velük.

— Hogy a tojás? — kérdezte.

A kofa nem értette meg a német kérdést. A tudós segítség után nézett. Arra jött egy fiatalember, megszólította, bemutatkozott neki és kérte, hogy legyen segítségére. A fiatalember szívesen állott dr. Markus rendelkezésére s most már együtt mentek vissza a kofához.

— Hogy a tojás? — kérdezték, ezuttal azonban már magyarul.

— Huszonnégy fillér, — felelte a kofa.

Egy másik olcsóbban kínálta:

— Huszonkét fillér, — mondta, — ennél olcsóbban úgy sem tetszik Pesten tojást kapni. Ez a legolcsóbb.

Dr. Markus, mikor följegyezte magának az adatokat, így szólt a fiatalemberhez, aki kísérőjének szegődött:

— Sehol sem ilyen drágán a tojás, mint Budapesten. Kíváncsi vagyok, mi az oka ennek, hiszen Magyarországon sokkal több terem, mint a többi európai államban.

Mikor megtudta, hogy a tojásdrágaság fő oka az, hogy a fölöslegnél többet visznek ki tőlünk külföldre, csodálkozott és alig akarta elhinni.

— Lehetetlen, lehetetlen, — mondogatta sokáig.

Végignézte ezután a tejért és húsert folyó áradást. Jobbra-balra lökték, míg a mázáróság eljutott.

— Mennyibe kerül a hus kilója? — kérdezte, törve a magyar szavakat, amint a fiatallembertől eltanulta.

— Nyolc korona husz fillér. — hangzott a válasz. — Nyolc husz...

A piacról egy tejszarnokba ment s itt tudta csak meg, hogy Budapesten is utalvány ellenében adnak csupán tejet a lábbetegeknek és a két éven aluli gyermekeknek.

Három piacra látogatott még el ezután: a Garay-téri, Orczy-téri és a dunaparti piacra. Minden piacról külön-külön jegyezte föl a budapesti drágaság hajmeresztő számadatait. Átment Budára is, ahol szintén szerzett néhány adatot a Krisztina-téri piacon. Megszerezte ezenkívül az összes olyan hatósági rendeleteket, amelyeket a háboru kitörése óta bocsátottak ki s amelyek Budapest közélélmzésére vonatkoznak. A rendeleteket hozzacsatolta jegyzeteihez.

Allschul Artur budapesti svéd főkonzult kereste föl elsőnek munkája végeztével dr. Márkus. Elpanaszolta a sok nehézséget, ami útja elé gőrdült.

A magyar fővárosban való tartózkodásának eredményéről egyébként így nyilatkozott:

— Nem tudom, miért kellett Budapesten ennyi akadálylyal megküzdenem, mi volt ennek az oka? Mégis sikerült a szükséges adatok legnagyobb részét megszerezniem. Nagyon érdekes adatokat tudtam meg Budapest közélélmzéséről. Érdekesekek és egyuttal értékesek, mert egy hadviselő állam rosszul szervezett közélélmzési viszonyaiba világitanak bele. A drágaság sokkalta nagyobb Budapesten, mint akár Bécsben, akár Berlinben vagy Münchenben, Kölnben, Frankfurtban és a többi nagy német városokban.

Arra a kérdésre, hogy miben látja ennek a nagy drágaságnak az okát, így válaszolt a svéd tudós:

— Négy napot töltöttem csak Budapesten s ez az idő rövid volt arra, hogy a drágaság okát kikutassam. Sokkal könnyebben tanulmányozhatják ezt a kérdést a budapesti emberek, akik itt élnek, s átérzik, átélik a drágaság fejlődésének, emelkedésének egész súlyát. A drágasság okának megtalálása nagyon fontos kérdés, mert amíg nem tudjuk, hogyan keletkezett a drágaság, addig nem tudhatjuk azt sem, hogyan kell védekezni ellene. Cél nélkül hiába való a lövöldözés. Budapesten különben — legalább én úgy látom a dolgokat — mindent berlini mintára szerveznek most, amit csak helyeselni lehet. Az adatokat haza viszem Stockholmba és dr. Henning Elmquist elé terjesztem. Azt hiszem, hogy a fölmerült nehézségek eltenére sem végeztem hasztalan és eredménytelen munkát.

J. Á.